

Havets rättigheter, önskade djur och markföroreningar

Välkommen

Hans Johansson, ordförande i SMBF, hälsade de ca 100 deltagarna från olika båtklubbar välkomna. Hans berättade att SMBF är SBU:s största medlemsförbund med 240 anslutna båtklubbar som sammanlagt har 47 000 medlemmar.

Segeltävling med havets rättigheter som mål

Richard Brisius från Ocean Race berättade om tävlingens 50-åriga utveckling från ett rent seglingsrace till ett världsomspännande event med bland annat fokus på marin miljö. Havet är naturens moder, och allt liv på jorden har sin härkomst från havet. Det täcker 71 procent av jordens yta och 80 procent av allt djurliv finns i havet. Varenda droppe vatten i mänsklighetens historia har med andra ord sitt ursprung i havet. Dessutom är havet jordens viktigaste miljöfaktor genom att hälften av allt syre bildas där och en fjärdedel av all koldioxid tas om hand av havet. Tyvärr finns den största andelen mikroplaster i vårt innanhav Östersjön, enligt undersökningar som Ocean Race gjort.

Numera baseras Ocean Race Summit på havets rättigheter och har hållbarhet i fokus. På alla båtar sker mätningar av vattenmiljön och det görs olika miljöinsatser. Det har bland annat lett till att man har kunnat minska tävlingens miljöpåverkan med 75 procent jämfört med de ursprungliga seglingarna.

Inventering av markföroreningar i klubbar

Mona Brattlind från Kallhälls Båtklubb berättade om de markundersökningar som sex klubbar i Järfälla kommun tvingats göra för att kommunen förelagt dem om det. Detta trots att klubben ligger inom ett inhägnat område och på mark som tidigare förorenats av ett gjuteri.

Kommunen tvingade klubben att på nio månader planera, handla upp entreprenör, genomföra och avrapportera markundersökningar. Det första provtagningsplanen underkändes, kommunen krävde borrhövar på ned till 1,5 m djup. Trots att partiklar från bottenfärger stannar i de övre jordlagren, vilket undersökningen även visade. På 10 punkter skulle TBT, Cu, PAH, PCB mm analyseras. Och motsvarande krav ställdes också på de andra fem klubbarna i kommunen.

Totalt gick undersökningen på ca 100 000 kr för klubben. I första hand har kommunen nu krävt en fördjupad riskanalys. Den kan sedan följas av ansvarsutredning, eventuellt föreläggande om marksanering mm, beroende på hur kommunen ser på den framtida markanvändningen.

Samverkan med andra klubbar har varit viktig och det finns mycket att dra lärdom av för andra båtklubbar. SBU och SMBF har hjälpt, och hjälper, till med bland annat juridiska aspekter.

Många undrade om en ideell förening som haft verksamhet i 100 år kan göras ansvarig för föroreningar för att miljöbalkens regler baseras på att förorenare ska betala. Inte minst för att de som numera är med i klubben inte använder biocidfärger på sina båtar.

Bojar i stället för ankare räddar bottenväxter

Cecilia Wibjörn från Skärgårdsstiftelsen berättade om ett lyckat försök med pålbojar i Östhammarsfladen vid Nåttarö. Totalt har stiftelsen lagt ut 40 förtöjningsbojar för att undvika ankring i fladen som river sönder bottenvegetationen. Stockholms universitet och Sveriges lantbruksuniversitet har hjälpt till med kartering av arter och undersökning av etablering av blåstång och ålgräs. Detta har även lyckats på konstgjord väg.

Invasiva växter och djur hotar våra vatten

Jennie Barthel Svedén från länsstyrelsen berättade in invasiva arter i marin miljö. Det är främst handelsjöfarten som för in ovälkomna arter i Östersjön. Förutom smörbult, som är allmänt spridd numer, finns brackvattenmussla, ulltrådskrabba, brackvattenkrabba, vattenpest, sjögull och andra icke önskade arter i våra vatten. (Svartmunnad smörbult lär också smaka – om någon skulle råka få upp en.)

Det är viktigt att båtägare inte transporterar invasiva arter mellan olika vatten via båt och motor, samt inte kör sönder växter som gör att de ökar i omfattning. Att tvätta och torka vattenleksaker, fiskeredskap och trailerbåtar kan förhindra spridning mellan olika vatten.

Oklart i flera kommuner kring avfallsplanerna

Caroline Kumlin, miljöskakkunnig på SBU, berättade att båtklubbarna klarat av att upprätta avfallshanteringsplaner inom utsatt tid. Men flera kommuner har inte lyckats återkomma med godkännande än. Det ska vara klart till årsskiftet. Det är märkligt att ett EU-direktiv utformat för kontinentens stora marinor kan få påverka svenskt fritidsbåtliv så pass negativt. Transportstyrelsen har valt att häva över ansvaret för hanteringen på kommuner och båtklubbar. Hur avfall ska tas om hand är inte helt klart. Bland annat eftersom nya rutiner för insamling av förpackningar mm införs från årsskiftet. Kommer de anläggningar för insamling som finns i hamnar och skärgårdssamhällen att tas bort? Och får man lämna hushållsavfall i en annan kommun än sin egen?

En kinkig fråga som det råder oklarhet kring är vilken nivå på samråd som krävs med medlemmar för att få avfallsplanen godkänd. Utan godkänd plan kan klubbar få en sanktionsavgift på flera tusen kronor. Flera kommuner vet inte hur de ska hantera planerna eller hur de ska utföra den utökade tillsynen.

Bra miljökunskap i klubbarna

Jimmy Dominius redovisade avslutningsvis resultatet av SMBF:s miljöenkät till klubbarna. Hälften av klubbarna har svarat. Bland annat säger de att klubbarna har god kompetens i miljöfrågor, samt att man arbetar aktivt med aktuella miljöfrågor som XRF-mätning av båtbottnar, avfallsplanering, toamottagning mm.

Intresset för miljöfrågor är uppenbarligen på topp i båtclubbarna. Frågorna vid årets miljökonferens var många och diskussionsviljan stor.

Se de olika presentationerna för mer information.